„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
ШЕСТ ПУТА НА НЕДЕЉУ
осим на дан после свепа.

Претплата и огласи шаљу се администрацији, а рукописи Уредништву „БРАНИКА“ у НОВИ САД.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К 24 или 30 дин.
на по године: К 12 или 15 дин.
на четврт год.: К 6 или 7½ дин.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 12 потура од реда ситних слова.

Уредништво и администрација »Браника« налази се у кући дра Мих. Полита-Десанчића, грчко-школска ул. бр. 11.

Број 7. У Новом Саду, у недељу 9. (22.) јануара 1905. Година XXI.

Топовско питање у Србији.

Београд, 5. (18.) јануара 1905.

Велики светски догађаји, који ће се и код нас у најближој будућности почети да одигравају, не би смели Србију овако неспремну затећи, јер последице овога биле би, да нас млађе и незнатније државице у томе метежу експлоатишу или изиграју.

Према данашњим околностима, бојати се је, да ће ово врло лако и наступити, јер сви знаци говоре за то. Партијска борба не престаје, она баца сва важнија питања у присенак. Та несретна борба — као што се види — распирује се све већма и то, од „горе“, а не размишља се, куда све то води!...

Истина, данас се на меродавном месту ломе, на који ће начин у Француској ради оружања и ради градње споредних железница до зајма доћи, али, најмање се мисли, како ће се ово све и *ван* Француске — *без зајма — на другој страни* са повољнијим условима набавити, н. пр. у Енглеској или другој којој држави.

Многи ће читалац овде застати и као патриота, загрејан пријатељским односима са Француском, изразиће се за француски зајам пре, него ма и за повољнију набавку оружја — рецимо, у Енглеској. „Дуг је зао друг“, — вели наша стара пословица. У првом случају Србија би без нужде себи везала руке и тиме постала потчињена, у другој пак задобила би у неколико једног пријатеља више, чије пријатељство данас не би било за потцењивање. *Зајмодавац*, као што је познато, тражи *своје*, те нуди у добром случају *за 50 милијона само 35*, но и фабрика за оружје опет тражи *своје* и тако би Србија *и зајмом и набавком оштећена била.*

Што се тиче оних 14 милијона, дужних Кредитној и Народној Банци, као и за железничке вагоне, који се дуг хоће из тога зајма да исплати, нека се и даље покривају из досадањих доходака, *али никако ради исплате овога да се зајам по цену од 15 милијона подиже!* Француске фабрике оружја, *рачунајући на данашње пријатељске односе са Србијом, подигоше цену оружју на 20%*. Овај тражени зајам Скупштина није одобрила, но неки од меродавних дадоше се на пут за Француску и никако не престају свој труд улагати, само да се до овог зајма пошто по то дође.

У овој ломњави видимо данас и Аустро-Угарску као суседкињу и највећма заинтересовану државу, где не седи са скрштеним рукама, него ево и њени фабриканти оружја изаслаше свога пуномоћника Шкоду да ступи у преговоре и као што се испоставило, ови би као најјефтинији били, јер им то и сами државни интереси налажу. Смер је дакле тај, да са политичко-финансиског гледишта путем оружја Србију задуже и обвежу, а политичке аспирације не би изостале, које би Србија највећма осетила.

Повериоци, као и трговци траже обично са сваким пријатељске везе, већином из користољубља, а никада из искрене љубави, јер су им за ово живци мртви!

Многе државе па и народи постадоше *робови новца*, које је Србија под Обреновићима — нарочито за време Бонту-а — највећма искусила. Србија би дакле оваком зајму, односно овом новцу понова потчињена била!

Будимо отворени, искрени, штитимо и обезбеђујмо своје политичко-финансијске интересе, не заводимо се за срцем, него пустимо мало и здрав разум нека расуђује. Помишљајмо и на ту евентуалност, да могу временом и такове околности наступити, где се ови данашњи пријатељски односи са Француском могу и пореметити и тада би Србија као потчињена политичко-финансијској стези подлегла. Имајмо дакле на уму, да ништа није вечито.

Наше околности нису такове, које нас гоне, да у оваки положај дођемо, јер данашња Србија има још толико снаге, да оваке зајмове избегава и трошкове оружања, као и оне за градњу железница својим дохотцима *кроз одређено време покрије.*

Истина, Француска би се у овом последњем случају мало мргодила, но ово би пролазно било и садашњи односи не би се тиме никако реметили.

Опширнији бити у овој ствари, сматрамо за излишно. Рад наших државника у овом правцу би осталој дипломацији импоновао и опште поштовање изазвао.

Радмило.

Радикалски шеретлуци.

Сентомаш, на Јован-дан 1905.

Знате-ли шта је ново? Мађарска опозиција у ст.-бечејском срезу усвојила је радикалски програм. Не смејте се! Тако се хвале радикали, а то је донела и „Застава“. Ено, темерински Мађари, то су прави овејани Мађари, који осим мађарскога језика не знају другога језика, а припадају мађарској опозицији; позвали су радикалског кандидата ст.-бечејског среза др. Владу *Манојловића* да развије свој радикалски програм пред њима. И кад су тај програм саслушали, громовитим „елјен“-ом поздравили су тога „славнога говорника“ и прогласили га за свог кандидата. Истина, темерински поп, као што „Застава“ јавља, ужурбао се услед тога, али то му није помогло, јер одушевљењу Мађара за Манојловића не беше краја, и једва сиромах кандидат могаше од нагомилане светине изаћи из куће једног газде Мађара, — тако се Мађари заљубише у радикалски програм.

Боже мој! шта није било, и шта још

ЛИСТАК.

ЛЕТИМИЧАН ПРЕГЛЕД

наше лепе књижевности у 1904. години.

(Свршетак.)

Кад би се нешто ми питали, који би листови требали да уступе своје сараднике и претплатнике другима, па да се бар једни одрже и материјално и на висини свог задатка, ми бисмо били за то, да се на тај начин споје „Дело“ и „Срп. К. Гласник“, а „Нова Искра“ и „Књижевна Недеља“, — тим би добили два листа „*Дело*“ и „*Нову Искру*“, који би се могли мерити и са листовима у далеко богатијих литература. „*Домаја*“ би могла своје сараднике и претплатнике уступити „*Бос. Вили*“ и „*Бранкову Колу*“, а кад би „*Летопис*“ још к томе месечно излазио, биле би тада две ваљане ревије („Дело“, „Летопис“) и два одлична часописа („Н. Искра“, „Бранково Коло“). За нас би Србе то било посве доста, можда и сјајно, а поред њих би могли још увек комодно обастати „*Б. Вила*“, „*Срђ*“ и „*Српско Коло*“ већ с казаних и посве оправданих разлога. Не би се кубурило с претплатницима, било би довољно по избор сарадника, а могло би се поуздано и свагде хонорирати. Без тога је данас тешко уређивати *добар* лист. — Но то до нас не стоји, — за то доста о том! Можда је и сувише, јер су наши књижевни листови превише осетљиви и осветљиви...

Како дакле видесмо, крај све похвале не стојимо најбоље с нашим књижевним листовима. Много их је према малом броју сарадника и још мањем броју претплатника.

С *песничким* збиркама још смо слабије прошли. Прâво на име песама и на потпуно признање стекле су само „Песме“ Свет. *Стефановића* и „Тренуци“ Данице *Марковић*; к њима можемо прибројати и оно неколико првих песмица Јакова *Шантића*. То су једине песме, у којима се зрцали права песничка душа, огледа се схватање живота, бије врује људско срце. Стефановић је више философ, Даница више чувствена, а Шантић понајвише нујан, меланхоличан. Све троје су у правом смислу речи наши модерни песници. И у осталим збиркама наћи ће се по које зрнце праве појезије, особито у делима пок. Авда Карабеговића, али ипак делеко заостају иза оно троје напред споменутих. Од старијих наших признатих песника јављали су се по појединим листовима Јован Дучић, Алекса Шантић, М. Петровић, Драг. Ј. Илић, М. М. Митровић. Зећутао је за навек мили *Чика-Јова*, не јавља се већ ни *Лазар Костић*, и ако бисмо рекли, да се јавља баш у ово *најмодерније* доба опет његова звезда; а зећутао је и *богодани* наш песник *Милеша Јакшић*, како га с правом назва његов песнички друг, опет одлични хрватски песник, Беговић, у својој лепој студији о Војиславу Илићу. И ово је штета.

Што се тиче најпосле наше *приповетке*, ту се не можемо потужити; и кад би се разметали, могли би ту правити разлику на поједине правце, на нашу старију и млађу приповетку, на разне школе и т. д. Ми ћемо овде само истаћи посебно одличније радове старих а посебно млађих. Од старијих се јавио Чеда *Мијатовић*, Драг. *Илић, Веселиновић, Матавуљ, Цар* и *Сремац;* не мислимо их омаловажавати, али овогодишња им издања не престижу, а камо ли да одскачу од пређашњих; најпосле и Мијатовић и Илић и Веселиновић, а донекле и остала тројица изнели су нам радове из много пређашњих година. Критика их дочекала као старе знанце, похвалила и прешло се на дневни ред. На дневном су реду наши млађи. Ту је *Кочић*, ту *Ђипико, Ђоровић* па најмлађи Мил. *Прибићевић* и Никола *Јанковић*. Како су они наши старији носили на себи више-мање име писаца-идеалиста, тако млађи добијају све већма име писаца-реалиста. Спомени Матавуља и ти се сећаш пустопашног Бакоње или оне нежно миле: Како се Латинче оженило; спомени Адамова, ето

неће бити! Ако то одушевљење мађарског племена за наше радикале буде тако расло, као што је почело, још можемо доживети, да ће злогласни уредник „Заставе“ са његовим „зимским капутом“ постати министром-председником Угарске, а др. Илијић са својим „сосом“ министар „мудрости“.

Па онда није то било само у Темерину него и у Петровом Селу са Манојловићем. И тамо читава депутација дошла је по радикалског кандидата, да иде пред мађарску цркву и развије свој програм. Па тек у Бечеју самом! Тамо је, као што кажу, у српском школском здању, више мађарских бирача слушало кандидата, него српских, и тако су му викали „елјен“, да су сви промукли. Манојловић у свом мађарском говору није смео ни споменути име *сриско*, већ је само говорио о „*радикалној* странци“, није смео споменути ни Берзевиција, а говорио је о потреби учења државнога језика.

Ал' Манојловићев дочек још није ништа. „Застава“ приповеда, како су тек *Илијћа* дочекали опозиционарци у пардањском срезу. Са силним колима су га пратили из једног места у друго. Као глас трубе летела је вест од села до села: Ето кандидата Илијћа.

А у „Застави“ читамо, како ће шајкашки кандидат Мушицки добити све мађарске гласове из Тисакалманфалве. Ето видите, како су радикали мудре дипломате. Док је „Бранк“ писао одушевљене чланке за одбрану српске народности поводом предстојећих избора, дотле су практични радикали ћутали, и погађали се са мађарском опозицијом — као што је „Застава“ отворено и признала — о тајном пакту између радикала и опозиције, који ће се при изборима извршити.

Док су преговори били у најбољем јеку, „Застава“ је — да се Власи не сећају — писала против активитета, и онда наједанпут — прогласише активитет и беспримерном злоћом нападоше нашу странку и њенога вођу, исто тако, као што су радили и при изборима за „мајски“ сабор, кад су преко Еремића са Селовом владом и Белом Талијаном све уговорили и приправили, и благонаклоност владе себи осигурали, па на покојног Вучетића, тог најтемељнијег автономисту нашег свом силом напали, да би долазак његов на народно-црквени сабор осујетили, као што сада избор Полита за државни сабор хоће да осујете.

Чим су радикали почели губити „безусловну благонаклоност високе владе“, одмах су се постарали за другу „благонаклоност“, а то је мађарска опозиција. И видели смо, како Ловаси, опозиционарац мађарски, интерпелира на сабору министра-председника због патријарха и епископа темишварског у оном истом духу, у ком је „Застава“ о том писала. Чули смо, како се тај опозиционарац ласкаво изражава о Србији, и како неки наивни Србијанци наилазе на тај лепак радикалски, те шиљу Ловасију захвалне телеграме, да се мора човек стидети тога слепила.

Без „благонаклоности“ не могу радикали опстојати, али ће се љуто преварити и са овом другом „*благонаклоношћу*“, као и са оном првом, а можда већ и јесу, ако је веровати једној енунцијацији „главнога“ у једном мађарском листу. У осталом то ће се наскоро испоставити при самим изборима.

Ако радикали са том другом „благонаклоношћу“ опет бубну о земљу, неће их нас нимало бити жао, ал' нас мора бити жао онога нашег јадног заведеног, обманутог несретног народа, који тако слепо иде за људима, којима пред очима увек лебде само себичне и партајне цели. Радикали већма воле ићи и са мађарском опозицијом, него са нашом странком, јер се тако надају дочепати се посланичких мандата исто тако, као што су се дочепали масних лонаца у автономији.

То је оно језујитско начело: „Цел освештава средства.“ Ал' ће радикали тако и проћи као језуите. То не може дуго потрајати. Немезис се против њих већ помаља!

Један стари народњак.

Изборно кретање.

У Сомбору.

Пишу нам из *Сомбора*: „Код нас је у Сомбору био прошле недеље Јаша *Томић* и држао свој програмни говор у дворани српске црквене куће. Говор му је саслушан од многобројних бирача, али наш народ је одмах провидео, да ту има иза брда неке шпекулације и није се преварио, јер није Томић ни отишао из Сомбора, већ се пронео глас да су радикали направили пакт са П. *Фернбахом* да ако дође до ужег избора, да ће све радикалне гласове њему уступити. Ово радикали истина поричу, но сад је избио ексер кроз врећу. Данас смо из поузданог извора дознали: да је г. *Фернбах* у најинтимнијем кругу рекао, да не би ни ступио као кандидат, да му радикали нису обећали да ће при поновном избору на њега гласати, те срушити „*Вадраца*“ Дракулића, којега подједнако мрзе и радикали и сви овдашњи Мађари опозиционари. Што Мађари кортешујући против П. Дракулића, називају како њега тако и све нас Србе *Вадрацима*, то можемо да схватимо, али не можемо да схватимо да поједини радикали као што је Влада *Грујић*, ђакон *Павковић*, Ђура *Николић*, Стеван *Маглић* и т. д. већ сада говоре својим бирачима, да кад не могу изабрати Томића, онда боље да буде Фернбах него Дракулић, јер веле: Он ће боље бранити српску ствар него Србин посланик, а овамо знамо да тај исти Фернбах за пуне последње три године ни уста није отворио на сабору и баш зато није хтео његов досадањи срез о њему ни да чује, те је дошао у Сомбор да Србе спасава а овамо му је свака друга реч „*Вадраци*“, и тога кандидата хоће наши радикали да бирају! Само што их је наш народ провидео, па неће више да иде слепо за ђаконом и конзорцијом, јер се уверио да их не води начело, него пркос, а због пркоса је и српско царство на Косову пропануло.“

*

У ст.-бечејском срезу.

Пишу нам из *Ст. Бечеја*: „Што ближе избору посланика за државни сабор, то даље од среза кандидат радикала. И у идућу недељу 9. (22.) јануара, кад буде програм развијао пред бирачима у Сентомашу и Турији, мал' те неће захвалити на кандидацији посланика, или још једном покушати у Темерину са програмом *чисто Кошутоваца*, шат види саборнице, кад с радикалним програмом не иде, о чему је, и писмено извештен кандидат др. Влада *Манојловић*.

Др. Влада Манојловић добио је писмо из Ст. Бечеја, да се не појављује у срезу, и да се много не узда у избор, кад радикали већма воле *владину благонаклоност*, а особито мирис лепих јела, него све кандидате радикалне.

Др. Влада Манојловић срдит је због горњег писма на радикале, а понајвише на учитеља *Дражића*, што није могао доказати да је писмо, дру Влади Манојловићу писано, Лазар *Предин* — овај им више пута задаје невоље — писао.

Видите, чиме се баве радикали. Смицалицама, само да би остали у „благонаклоности“. Хоће да су радикали, народни људи, али *желе и владину благонаклоност*, а особито мирис добрих јела, па зато и пошаше писмо дру Влади Манојловићу, да му није избор сигуран, па чист рачун“.

*

Молимо своје пријатеље и једномишљенике, да нас што тачније и што опширније извештавају о изборном кретању у њиховим срезовима.

Руско-јапански рат.

Телеграфска извешћа са бојног поља још једнако се баве великим успесима, које је постигао генерал *Мишченко* својим смелим нападом чак на основу јапанске војске. Материјални успех је велик, јер су Мишченкови козаци на више места разорили железницу, којом се Јапанци служе и уништили 500 вагона са разним намирницама, те ће од сада Јапанци морати куд и камо више трупа употребити за осигурање својих свеза. Но знатно је већи *морални* успех славног козачког напада. Јапанци су запрепаштени толиком смелошћу руске коњице, а и на Русе је то дело учинило велик утисак, јер они после дугог времена стоје пред једним стварним успехом. Нарочито на коњицу мора то успело предузеће да има знатног утиска. Земљишним тешкоћама осуђена на нерад, доказала је руска коњица сада, да је уз вешто вођство и повољно земљиште врло опасна непријатељу. После сретно свршеног посла генерал *Мишченко* и његови храбри козаци су већ у сигурности, јер им Јапанци нису могли да препреч путь.

Веома је важна вест, што стиже ових дана из Јапана, да је довршено формирање флотиље *подводних торпедњача*. Ако је то истина, свет ће имати прилике да још у

ти пред очима његовог „Први пут у колу“ или „Јола“; спомени Веселиновића — сећаш се „Девојчета“ или „Сељанке“ и т. д. Дотле Ђипико, Ђоровић, Прибићевић и Јанковић цртају посве друкчије; њихов би Бакоња, њихово Латинче или Девојче далеко друкчије изгледали. Они су онамо оптимисте, ови већином песимисте; једни и други воле живот, али они му певају уживајући га; ови се грабе за њега да га се истом како-тако наужију. Код оних превлађују светле, сјајне боје, код ових мрачне, магловите; онима је у сељака идеал човека, код ових је сељак запуштен, бедни створ, малограђанин исто тако, и тако редом. Код оних ведар хумор, — код ових оштар сарказам.

Међу ове млађе броје се још Радоје *Домановић*, Милан *Будисављевић* и Борисав *Станковић*, али се ове године не јавише којим посебним делима. Домановића и Станковића одвукла је у свој вртлог и дневна политика, па и борба за свагдањи хлеб н. пр. Борисава Станковића. То је заиста на велику штету; чини нам се, да их тако ове године не угледасмо ни у књижевним нашим часописима. Будисављевић се јављао у „Бр. Колу“, и у календару „Матице Српске“ и „Србобрану“; примљена му је једна приповест и за „Летопис“ Матице Српске.

Међу млађима не смемо заборавити непознатог писца „Освете“, који се крије под именом M. de Valois. То, по свој прилици, првенче сведочи, да ћемо на скоро у том почетнику добити даровита писца.

Вреди истаћи, да се ове године ухватила у коло међу посестриме из осталих српских крајева и приповетка из Старе Србије. *Зар. Р. Поповић* дао нам је неколико причица отуд под натписом „Слике из Старе Србије“. Писац је симпатичан, приче су сетне и дирљиве као и опај живот наше браће у Старој Србији. Зар. Р. Поповић, и ако *не опонажује* као наши „млађи“, али и не *брани* као наши старији, — можда је и то знак прилика у оним крајевима.

Од појава на драмском пољу читали смо у „Бранкову Колу,“ *Гуску* од Ј. Протића, која је и приказана с половичним успехом недавно у Новом Саду. Ту је приказана и „*Ђула*“ од Л. М-да, и судећи по оценама надамо се, да ће угледати наскоро светлости можда још и у лепшем облику.

И тако бисмо огледали у најкраћим потезима овогодишњи рад на нашој лепој књижевности. Како се види много је још тога нестално, кржљаво и почетничко, али је много што-шта и вредно и одлично. Више љубави у наше публике, више љубави и поучавања у наше текуће критике, па ће и то бити све боље и боље.

На крају је дужност захвалности и пијетета истаћи овогодишње губитке из редова наших књижевних раденика. Три су велика губитка, *Змај*, млади Урош *Тројановић* (песник „Бокељске ноћи“) и уредник „Срђа“ Антун *Фабрис*. Нека им је и овде: Вечна памјат!

Пера М. Јовановић.

овом рату посматра дејство тог страшног средства за борење. Питање је само, да-ли је та флотиља тек с обзиром на материјал формирана, или је већ снабдевена извежбаном посадом. Тај нови брод је нов у свима маринама, а управљати и радити њиме врло је тежак посао.

Са манцурског бојишта.

Лист „Echo de Paris“ јавља из *Петрограда:* Руска офанзива предстоји. Куропаткин намерава да се искористи својом надмоћношћу у артиљерији и коњици, да са 350.000 војника покуша јаку офанзиву у долини реке Хунхо-а. Фронт велике битке, што предстоји, цени се на 80 километара; биће *један милијон бораца* један против другог.

Париски „Пти Журнал“ јавља, да је маршал *Ојама* добио 40.000 војника појачања од опсадне војске ген. *Ногија.*

После пада Порт-Артура.

Спреме за смештење 35.000 руских заробљеника из Порт-Артура и других места, завршене су. 5000 заробљеника сместиће се у Тенгакаји, а 20.000 у Хаматери код Осаке. Остали ће се у одељењима од 3500 до 4000 људи распоредити по другим варошима. Руски потпоручник *Мијерски*, који је у ропству у Мацујами, по свој прилици да ће доживотно бити задржан у ропству, јер је већ више пута покушао да побегне.

Изгинули Јапанци,

Поморска управа у Токију јавља, да је 1. (14.) дец. при нападу на оклопницу „Севастопољ“ у порт-артурској луци *погинуло* 17 јапанских официра и морнара.

НОВИ САД, 8. јануара 1905.

— **Једна крупна неистина.** При данашњој изборној борби, радикали су дошли у *кор-сокак*, па хоће пред српским народом да се извине. Њихов орган каже да су радикали год. 1897. унели нашу странку у Петровдански сабор а кад су нас оставили, онда да су у „мајски“ сабор ушла само два „Браниковца.“ То је једна *безочна крупна неистина.* Г. 1897. за Петровдански сабор нисмо ми радикале већ су радикали *нас тражили.* Они су тада били слаби и немоћни. С нама је тада био највећи део данашње самосталне странке. Радикали су тада играли сасвим потчињену улогу. Нису знали саставити ни заједнички проглас на бираче, на Петровданском сабору пак ни један званичан акт није изишао из пера радикала. После сабора све оне класичне представке саставио је пок. Илија *Вучетић.* Друга је ствар са „мајским“ сабором. Тада су радикали већ учинили савез са пишшек-Габором, осигурали себи преко Еремића и Радовановића „безусловну благонаклоност“ мађарске владе, и почели против наше странке на најгаднији начин агитирати, нас грдити и клеветати. Да смо ми год. 1897. хтели са српским клерикалима учинити савез, као што су радикали год. 1902. учинили савез са мађарском владом, у Петровдански сабор не би ушао баш ни један радикал. Али ми, ради српске слоге примисмо радикале у нашу странку. Лепо су нам се захвалили! Лепо су се захвалили Илији Вучетићу, коме ни у гробу нису дали мира. Како су се радикали понашали према нашој странци, тако се могу понашати само *покварени људи.* Па како се и у данашњој изборној борби понашају радикали према нашој странци, то могу чинити само покварени људи. Њихови кандидати иду по српском народу па нас клеветају. Радикалски кандидат у белоцркванском срезу размеће се у свом сопственом листу са својом популарношћу, хвали се како га прате жандари. А није ли ово њему баш добро дошло? Некад је српски народносни кандидат, у панчевачком, уздинском и белоцркванском срезу морао говорити међу *шумом* бајонета и уланских џида, а радикалски „јунак“ хвали се што га прате неколико жандара! Нама опсенарски популаритет не може импоновати. На част радикалима такав популаритет! Опсенарство је атмосфера радикала. Зато имају и смелости да износе такове крупне неистине као ону о Петровданском сабору год. 1897.

Политички преглед.

— **Намесничка криза у Далмацији.** Горњо-аустријски листови јављају, да ће далматински намесник барон *Хандел* већ идуће недеље бити наименован за намесника у Горњој-Аустрији. — И крајње је време, да се Далматинци овог намесника опросте.

— **Криза у изгледу у Србији.** „Београдске Новине“ доносе ово: „Прво је пуштена вест у свет да постоје неке диференције између ђенерала Р. *Путника*, министра војног, и министра финансија др. Лазе *Пачуа.* Овај је хтео топове да набавља у Француској, муницију у Немачкој као и железнички материјал, али он, веле, на то није био овлашћен од министарскога савета, да ма коме даје реч и да се обвезује. Међу тим, ђенерал Путник наименовао је комисију, која је требала прво да испита вредност топова и онда да се учини набавка. На те пробе мислило се, да буду пропуштени не само топови из Крезоа, или Крупови, већ и — Шкодини, јер би се код ових последњих, веле, могло уштедити по 130.000 динара на батерији. Међу тим и сама Аустрија дигла је руке од својих Шкодиних топова, нити их употребљава за себе, а сад се још неко нашао, да тај аустриски шкарт препоручује!... И због тога др. Пачу мора да падне. Бар тако се на све стране труби . . . .“

— **Аустријска пропаганда у Старој Србији**. Има једна врста пропаганде, коју Аустрија врши преко својих конзула у Старој Србији. Та пропаганда је, као што младотурски лист „Братинство“ који излази у Рушчуку саопштава, у овоме: аустријски конзул у Митровици сад пред Божић давао је сиромашнијим хришћанима кукуруза, а онима, који су бољег стања, давао је златне сатове, револвере и т. д. Конзул је чинио те поклоне и по Приштини, Вучитрну па чак и по Феризовићу. А кадгод дође Бајрам, он не пропусти прилику да то учини и Арнаутима мухамедовцима. Што аустријски конзули деле сиротињи хране, можемо им у њихово милосрђе донекле веровати, али што деле златне сатове, па онда и револвере — то нека нам аустријски конзули протумаче.

Дописи.

Баја, 27. децембра 1904. (*Како проведоше бадње вече и Божић Привредникови шегрти?.*) Већ од три године амо управа родољубивог „Привредника“ шаље и у нашу варош децу на разне занате, те се број шегрта за то време на 37 умножио. Деца су смештена код добрих занатлија, а надзор над том децом води г. парох, који их сваке недеље сакупља у овдашњу српску школу, где им предаје: науку вере, српску историју и књижевност, у колико је за шегрте потребно.

На десет дана пред Божић дошла је г. пароху овдашња честита госпођа удова *Кашарина Вујић рођ. Соколовић* — која је много добра како св. храму тако и сиротињи учинила — те је изјавила своју жељу и намеру, де је она вољна са Привредниковим Српчићима провести бадње вече и Божић и то у школи. Господин парох одобрио је ту племениту намеру њену и већ је у недељу пред Божић објавио Привредниковим Српчићима, приликом обуке, да ће *сви* у школи провести бадње вече и Божић са госпођом *Вујићком.* Неописана радост указа се на лицу сваког детета, што ће моћи тај велики празник у српском дому провести и ако су далеко од својих милих.

Дође и бадње вече. Већ око 5 сах. по подне долажаху у школу Привредникови шегрти у свечаном оделу, а на лицу сваког видела се неописана радост. У школи је дочекивала ову Српчад госпођа *Кашарина Вујић* — као добра мајка, а на лицу њеном могло се видети велико задовољство, што ће са тим Српчићима провести велики празник рођења Христова. — Школа је претворена у трапезарију, где је већ све унапред спремила сама госпођа Вујићка. Пред иконом св. Саве горело је кандиоце, те је школа добила врло свечан облик. — Кад се свих 35 шегрта искупише (јер двојица су код Срба занатлија, те зато не дођоше) онда најстарији шегрт: *Миле Тркуља* унесе сламу и поздрави добротворку *госпођу Вујићку* и другове своје са: „Христос се роди,“ на што му други отпоздравише са: „Во истину се роди“ и почеше појати: „Рождество твоје“ и „Дјева днес“ и по отпојаним песмама тим Богу се помолише и почеше вечерати. За време вечере обилазила је их госпођа Вујићка и сваког нуђаше, да једе. као добра мајка своју децу. — После вечере врло се развеселила Српчад те се такмачила у декламовању родољубивих и шаљивих песама. У том весељу проведоше до 11 сах. ноћи и тад сви полегаше на сламу, да спавају. — Ујутру устадоше и на јутрење одоше а по јутрењу дођоше у школу, где их је доручак чекао. — У школи по доручку проведоше дотле, док их звона са звоника не позваше на литургију, те се крену чета Српчића у храм на молитву, да се помоле за здравље својим родитељима и добротвора; за управу Привредника и госпође *Кашарине Вујић.* По литургији дођоше опет у школу, где их је очекивала богата трпеза украшена божићним колачом, чесницом, са три испечена прасета и другим разним ђаконијама. Многи Срби долажаху у школу да виде то српско весеље и сви хвалише госпођу Вујићку, што сакупи око себе Привредникову децу, да са њима Божић проведе. Ручак је отпочео у $^1/_2$1 сат. по подне и кад се после чорбе и паприкаша, печење на трпезу донесе, устаде најстарији шегрт: *Миле Тркуља*, те се у бираним речима захвали у име својих другова госпођи *Кашарини Вујић,* пожеливши јој здравља, те да много година поживи на корист народа Српског! На ту здравицу оздравила је *госпођа Вујићка*, те их тронутим гласом посаветовала да љубе своју веру и народност милу, да чине и они добра као будуће зреле занатлије, да штеде, јер и она је штедећи себи леп иметак стекла, те их зато може господски угостити. — На то се заори: „Живела госпођа Вујићка“ из млађаних груди По ручку пресекао је г. парох божићни колач са шегртом *Милом Тркуљом,* и том приликом поучио децу да љубе и поштују своје добротворе и да су им од свег срца благодарни у првом реду управи родољубивог Привредника која о њима непрестано води бригу и госпођи Вујићки која их је, као њихова помајка овако господски угостила. Сви су шегрти још вечерали овде, а потом се сви весели и задовољни разиђоше својим господарима понесавши са собом и видни дарак лепу цепницу, знак сећања на *госпођу Вујићку,* која их је тако лепо угостила.

Ето тако проведоше Привредникови шегрти бадње вече и Божић! Што су тако лепо провели главна је заслуга госпође *Кашарине Вујић,* која не пожали ни труда ни новца, да што лепше угости своје миле госте. Па хвала Вам, госпођо Вујићка, на таком искреном и богатом дочеку, јер тим сте се чином уврстили међу велике добротворе „Привредникове“. Живели!

Бајац.

Мало шале — из радикалског уредништва.

Седе у уредништву „споредни“ и млади попистина, па се задубили у писање. Млади поп-истина брише чело, па ће рећи:

— Наш шеф дуго изостаје. Отишао је да кортешује за себе и за радикалске кандидате. Оставио нас је тако рећи самохране. Није то шала, на дан двапут издавати лист и то све испунити!

— Није Вас ни брига — рећи ће „споредни“ — имамо ми нашега Иванића у Цариграду, који испуњава лист и који зна све, што бива на читавом Балканском Полуострву, као што је то све знао, кад нам је шиљао оригиналне дописе са Балкана, а седео у Београду и у Каменици. Били су то оригинални дописи баш са чаршије у Призрену. Само што смо се једаред јако опекли са датумом.

— Али кажите Ви мени, шта хоће наш Јаша тиме, што издаје и „петковачу“ и „крајцарашки лист“? Они, што тамо бистре политику у сувачи, радо слушају, кад им се чита „Застава“, али ни један неће претплатити на лист, макар „Застава“ коштала и четири круне на годину. Воле тај попушити те четири круне него платити са „Заставу“.

— Хе! а то су све наши велики кортеши, па нека им се чита „Застава“ макар и забадава.

— Али молим Вас, како ће то бити, кад нашега Јашу изаберу за посланика на угарски сабор? Та он не зна мађарски говорити, а српски и немачки није слободно.

— Е па то је лако. Превешћемо ми њему да је „зимски капут“ на мађарски „téli kabát“, да је путунџија, „putonyos“, а да је магарац „szamár“, па кад је наш Јаша могао са „зимским капутом“ одушевити народ у Сомбору, а са „путунџијом“ и „магарцем“ одушевити радикалски збор у Новом Саду, знаће он саставити и мађарски говор за мађарски сабор, те ће Мађари отворити уста, кад чују приче о „зимском капуту“ и о „путунџији са магарцем“.

У том куцне неко на врата и уђе у уредништво.

— Откуда ти, браца Штево? — рече „споредни“.

— Откуда? Па из Шајкашке. А где је господин Јаша?

— То и ми не знамо. Отишао је да кортешује, па не знамо је-ли на сомборским салашима или у белоцркванском изборном срезу. Нашем Јаши не треба „луфтбалон“, он се наједаред створи са сомборских салаша тамо у далекој Клисури, тамо на граници Каравлашке. А шта би ти хтео са г. Јашом? Што би имао њему казати, то можеш и нама рећи.

— Та знате, вас к'о онако познајем, али...

— И овај господин, што овде седи сасвим је наш; пред њим не може бити никакве тајне, то је наш дични млади поп-истина.

— Поп? А камо му реверенда? А, ваљда је распоп — разумем.

— Какав распоп! Ми га само тако из шале зовемо „млади поп-истина,“ а зашто га тако зовемо, то најбоље знају Митровчани. Говори, брате Србине, што имаш казати.

— Знате, у нас у Шајкашкој читав је народ одушевљен за *Мишу Мушицког*, или ипак има нека закачаљка.

— Каква закачаљка?

— Та знате, требало би нам мало *трошка* за изборе. Народ је научен да се мало почасти, па да добије и коју мангуру.

— Па зар ви нисте стари Шајкаши, који сте некад Милетића бирали и без трошка, па газили Мутњачу само да дођете на биралиште. Немамо ми никакве касе за изборе.

— Али ја сам чуо, да је, поред касе у Новом Саду, главна радикалска каса у Руму, тамо где радикали издају календар „Рад.“

— Вараш се, браца Штево — што је било то је све отишло на папир и на слагаче.

— Па сам чуо да има и нека трећа радикалска каса. Кажу, да кад се онако хвали радикалска влада у Београду, да ту онда све падају динари.

— Ту реч, браца Штево, да ниси изустио! Наопако, да то чују Мађари, ми би пропали. Знаш, то о динарима, то је стара клевета Хрвата. Они су прозвали пок. Пају Јовановића *„динарчићем“* што је често ишао у Београд, те су држали да отуд доноси динаре. Истина, и наш Јаша иде више пута у Београд, али то је само зато, да се обавести о свагдањем политичком положају. Истина, наш Никола Пашић давао би нама радикалима и шаком и капом, али нама радикалима не требају паре. Ми се за наш народ боримо о свом руву и круву, па тако би требало и ви Шајкаши да радите. Зар вас није знао одушевити Мита Мушицки? Зар вам није знао лепо говорити о шајкашким *ритовима* и чији ће бити ти ритови?

— Та лепо је говорио, врло је лепо говорио, али и онај *други* зна лепо да говори, па је Мила Милосављевић богат човек, те ће да проспе новац међу народ; није му стало до које хиљаде форината. Па да видите кад говори, како се на његовим прстима блиста крупно драго камење! Кажу да то силно прстење од драгог камена више вреди него читав иметак Мите Мушицког. Па онда је Мила Милосављевић већ од више година наш адвокат за шајкашке ритове и наши *деобаши* имају потпуно вере у њему да ће за ритове израдити оно, што народ жели, а сада тим више, што га сада и мађарска влада препоручује. Нема он данас владиног противника као што је пре три године био зет Дунђерсков. Данас се узмували за Милосављевића и солгабирови и натароши и кнезови. Истина, ми смо сви одушевљени за нашега Миту Мушицког, к'о велим да би ипак нужно било мало трошка за изборе, да се народу бар подвоз плати до Тителa и за оно мало 'леба што ће појести.

— А како је било вама Шајкашима кад сте год. 1848.—1849. гладни и жедни певали песму: „Варадин ће пропасти, ал' Мошорин град — никад па никад!“

— Хоћемо, хоћемо сви за Мушицког!

Оде Шајкаш из уредништва — иако одушевљено, али ипак мало снуждено.

— Кажите Ви мени — рече млади поп-истина — како ће то бити, кад нашег Јашу изберу у *два* изборна среза, Мушицког у *три* среза, а Илића у *два?* Ту ће онда бити опет много упражњених изборних срезова. Откуда ћемо ми моћи најамити толике радикалске кандидате?

— Није Вас ни бриге. А зар нас двојица не би могли бити посланици на угарском сабору? Та ваљда нас двојица бар толико вредимо, колико један Бранко Илић?

— Не би рђаво било. Ту би ушла која хиљадарка у џеп. И онако нам је плата врло мршава. Али кажите Ви мени, како ће то бити: кад Јаша оде на сабор и нас двојица, па и поп-Божа, ко ће онда писати и састављати двапут на дан „Заставу“?

— Није Вас ни бриге. Има хвала Богу у Српству још доста несвршених и пропалих ђака: медицинара, јуриста и техничара. Те ћемо ми поучити новинарском занату. Испрва ћемо им мало поправљати рад, а из Будимпешта шиљаћемо дописе и чланке, ми ћемо се пак по Будимпешти башкарити као велика господа, као прави „нађшагоши.“

— Истина, истина! — рече млади поп-истина.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 8. јануара 1905.

— **Прилози на српско народно позориште:** 1.) *Г. др. Миливој Бабић*, адвокат у Земуну, исплатио је остатак своје чланарине од 40 круна, те је тиме подмирио целу чланарину од 100 круна и и постао редовним чланом „Друштва за српско народно позориште.“ 2.) *Г. Влада Грујић*, трговац у Сомбору, исплатио је остатак своје чланарине од 60 круна, те је тиме подмирио целу чланарину од 100 круна и постао редовним чланом „Друштва за српско народно позориште.“ 3.) Уплатили су *целу чланарину од 100 круна* и постали редовни чланови: *Г. Јован Вујић*, велепоседник и председник српске црквене општине у Сенти; — и г. *Светозар Николић*, трговац у Меленцима. 4.) Уписали су се за чланове и уплатили I. оброк чланарине од 20 круна уз обвезу, да ће остатак чланарине од 80 круна исплатити у року од три године дана: Г. др. *Јован Радивојевић-Вачић*, адвокат у Земуну, преч. г. *Божидар Поповић*, парох у Новом Саду; г. *др. Витомир Лудајић*, адвокат у Суботици; г. *Пера Милорадовић*, обућар у Панчеву; г. *др. Сава Недељковић*, лекар у Земуну; г. *Коста Михајловић*, трговац у Жабљу; г. *др. Ђорђе Красојевић*, адвокат у Карловцима; г. *др. Миша Мушицки*, адвокат у Панчеву; г. *др. Миливој Миладиновић*, адвокат у Ст. Пазови; г. *Ђорђе Павковић*, ђакон у Сомбору; и г. *Младен Ивошевић*, индустријалац у Новом Саду. — На свима овим родољубивим чланским прилозима изјављује управни одбор „Друштва за српско народно позориште“ своју најсрдачнију захвалност.

— **Добротворна задруга Српкиња у Ст. Пазови** приређује 9. (22.) о. м. прву забаву са томболом и игранком. Програм: 1.) Поздравни говори: г. Раде *Мандић*, учитељ. 2.) Тенор-соло, пева г. Урош Јуришић конзерваториста. 3.) Богиња поезије и Српкиња, апотеоза у диалогу од др. Душана Диме, приказују гђице: Ана Пауновић и Зорка Бугарски. 4.) Четворопев: певају г. г. Урош Јуришић, др. Сава Милутиновић, Бранко Јанковић и Душан Болманац. 5.) „Остала код куће“ соло сцена од Паула Ленхарда, приказује гђица Десанка Љубиша. 6. „Бас-соло“, пева г. Душан Болманац. 7.) Жива слика. Херцеговачко робље.

— **Светосавске беседе.** Српско трговачко и занатлијско певачко друштво „Слога“ у *Будимпешти* приређује уз пријатељско суделовање гђце Иванке *Новаковићеве* (Јанковић) из Штајнбруха и будимпештанске српске академске омладине, а под управом свог зборовође г. Арона *Пешића*, медицинара, беседу 14. (27.) о. м., о св. Сави, у просторијама хотела Ројала. — Добротворна задруга Српкиња у *Осеку* приређује на дан св. Саве беседу с игранком. — Одбор за светосавску беседу у *Бугојну* приређује о св. Сави беседу, од које је чист приход намењен потребама тамошње срп. нар. основне школе. — Светосавску беседу приређују Срби приправници у *Пакрацу* у корист својих сиромашних другова.

— **Коцкарски виц.** Београдска „Правда“ јавља за овај коцкарски обешењаклук:

„У очи Нове Године Драгомир *Јанковић*, сељак, дотерао је свиње и на овдашњој пијаци их продао, па се враћао кући улицом краља Александра. Један дечко изиђе пред њега и почне га запиткивати о продаји. Тако идући у разговору дечко упозори сељака на један фишек новаца који је на улици. Обојица зграбе фишек из кога је вирило злато. У том тренутку дотрча један човек сав узбуђен и пренеражен. Дечко опомену сељака да се склоне у старо гробље и да новац поделе. Сељак лаковеран пође у гробље, али их човек стигне и упита их да ли су нашли неке наполеоне. Дечко муну сељака да ћути и човек отиде. Сад дечко предложи сељаку да деле нађени новац али тако да сељак задржи све злато а дечку да његов део у сребру.

Сељак пристаде и даде од свога новца 400 динара и дечко оде. Оставши сам сељак расцепи фишек и на своје велико изненађење виде да су горе и доле били двопарци а у средини олово. Нададе дреку па кад му жандарм приђе он призна све али беше доцкан.“

Цигани код нас су у више прилика извршили такове вицеве, после којих се преварени сељаци узалуд куцкали по челу.

Новости са стране.

— **Банкротство у Аустро-Угарској.** У току 1904. године било је врло много случајева обуставе плаћања и стечаја. Од већих падова под стечај има у Аустрији и Угарској 100 са пасивама од 45. 5 милијона круна. Већи део ових инсолвенца налази се у етадијуму изравнања. Број пријављених етечајева у 1904. години био је 1600 према 1532 у 1903. години.

— **Траписти у Босни.** Дивну равницу код Бања-Луке, у Босни на Врбасу, која је сама по себи један од најплоднијих крајева у Босни, посела је једна колонија католичких калуђера који се називају Траписти а којој је главно седиште манастир „Марија Звијезда“. Та колонија по своме позиву а и по својој делатности велики је агитатор католичанства нарочито у северозападној Босни. Одатле, као из центра, разаслати су траписти и по другим крајевима Босне, тако да их свега има око 300 или са свим својим персоналом има их на 800.

Још од саме жекезничке станице у Бања-Луци осећа се њихова делатност: одмах прво што пада у очи то је електрично осветљење, које је уведено свуд по зданьима; затим долази дивно обрађено земљиште, па чувена фабрика за израду сира траписта, па фабрика пива и сукна, па парни млин и модерно уређен интернат.

Што се тиче начина обрађивања земљишта, он је потпуно модеран и рационалан. Производња сира траписта на великом је гласу. Она подмирује тражњу тог производа у Босни и Херцеговини, затим у Хрватској, а извози се и у Француску. Пивара им производи годишње по 14.000 хектолитара пива. Производила би и више, али јој то не допушта француска влада. Фабрика за производњу сукна подмирује потребу у сукну по свима католичким манастирима у Босни и Хрватској.

За основну школу направили су једну дивну зграду. Школа им је интернат који у сва четири разреда има око 160 ђака. Они су синови сиромашних родитеља. У школи је настава врло обилна. По свршетку те школе деца се могу вратити својим родитељима, а могу остати и код калуђера, да уче свакојаке занате који се тамо негују. Кад младић сврши занат овде у манастиру, иолази у свет као изучен калфа.

НОВИЈЕ.

Милано, 7. јануара. Овдашњи лист „Corriere della Sera“ говори о аустро-угарском оружању на западној граници. Лист мисли, да Аустро-Угарска намерава да поступи и против воље Италије, ако би *балканско питање* постало акутно.

Петроград, 7. јануара. Жандарм, који је јуче рањен картачем, умро је. —

Радници, који страјкују, у својој молби на цара, горко се туже на своје очајно стање. Молба се завршује речима: „Смилуј се на нас и дај нам да живимо! Ако нас оставиш у овом стању, већма волимо да умремо“. У балтичкој творници оставили су посао 5000 радника, у фабрици патрона 7000, у фабрици вагона 8000 радника. Радници, њих 40.000 на броју, намеравају да демонструју пред царским двором.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Бранка“.

† Гроф Јулије Сапари.

Будимпешта, 8. јануара. Бивши министар-председник гроф Јулије Сапари умро је јуче после подне у Опатији (Абацији).

* * *

Покрет у Русији.

Петроград, 8. јануара. Истрагом се испоставило, да је топ, из кога је о Богојављењу испаљен картач, намерно био наперен на царски двор. Изгледа, да је био брижљиво спремљен атентат против цара. Ноћас су хиљаде брошира револуционарног садржаја ширене, и у њима се позива на енергичну борбу против автократског царизма.

Раднички страјк узима огромне размере.

Петроград, 8. јануара. Изасланство племства из минске губерније предало је министру унутрашњих дела петицију, у којој се траже једнака права за све народности и сталеже у Русији. Министар је одговорио, да то питање не само да је узео у претрес, него га је већ и решио.

Полиција је позвала страјкаче, да се окану демонстрација у маси на улицама. Испред фабрика патролира војска.

Лондон, 8. јануара. Овдашњи листови јављају, да је о Богојављењу један куршум испаљеног картача погодио у руку Вел. Кнеза Владимира Александровића. Овај подигне куршум и покаже га цару, па га онда метне у џеп с речима: „Није ништа!“

* * *

Руско-јапански рат.

Сингапур, 8. јануара. Овде је виђено четири ратна брода, по свој прилици јапанска.

ДОЛАЗИ ДОДАТАК.

Српско народно позориште.

Недељни ред позоришних представа:

У недељу, 9. (22.) јануара: *„Војнички бегунац.“* Позоришна игра у три чина, с певањем, написао Е. Сиглигетија, превео Радивој пл. Стратимировић. *(Представа за народ с обаљеним ценама.)*

У уторак, 11. (24.) јануара: *„Учитељи“*. Позоришна игра у три чина, написао Отон Ернст, за српску позорницу прерадио др. Милан Ђ. Ђурчин.

У среду, 12. (25.) јануара: *„Краљевић Марко и Арапин.“* Позоришна игра у четир чина, написао Веља М. Миљковић, музика од Фрање Гала. (*Представа за децу и ђаке у 2½ часа после подне с обаљеним ценама.)*

У четвртак, 13. (26.) јануара: *„Кин.“* Позоришна игра у пет чинова, написао А. Дима, превео Коста Н. Христић.

У суботу 15. (28.) јануара: *„Бабје лето.“* Шала у једном чину, од Мељака и Холевија, превео др. Никола Андрић. — *„Школа шеја.“* Шаљива игра у једном чину, написао Нитер, превео Гига Гершић. — *„Женидба при фењерима.“* Оперета у једном чину, написали Мељак и Бати, превео Никола Ј. Маринковић. Музика од Офенбаха.

У недељу, 16. (29.) јануара: *„Хајдук Вељко.“* Јуначка игра у три чина, с песмама, написао Јован Драгашевић. *(Дневна представа за народ с обаљеним ценама у 2½ саша после подне.)*

У недељу, 16. (29.) јануара: *„Ниткуш.“* Оперета у три чина, написали Мељак и Мило, превео Душан Л. Ђокић. Музика од Хервеја. *(Вечерња представа с обаљеним ценама.)*

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

Трговина.

Храна.

Нови Сад, 8. јануара. 1905.

Цене су биле:

Жито ново прве каквоће	22 К	20	п.
Жито ново друге каквоће	19 „	—	„
Наполица стара	18 „	—	„
Зоб	14 „	—	„
Јечам нови	14 „	20	„
Кукуруз стари окрњен	15 „	60	„
Кукуруз нови окрњен	14 „	60	„
Клипови	„	—	„
Пасуљ бели нови	26 „	—	„
Пасуљ жути нови	26 „	—	„
Вика	„	—	„
Мухар	„	—	„
Проја	„	—	„
Вуна	„	—	„

Све од 100 клгр.

Марва, свињи и живина.

Нови Сад, 8. јануара 1905.

Волови по кили	50—56	п.
Свињи тешки по кили	80—84	„
„ средњи „ „	76—78	„
„ лаки „ „	70—72	„
„ мршави пар	80—88	„

ОГЛАСИ.

ДЕБЉИНУ

одстрањује брзо са гаранцијом нешкодљивости.

Thiele's Entfettungstee

(Тилов тој за мршављење)

најбоље сведочбе. Пакет 2 К. (на страну 2 К 50 п. уз поузеће шаље апотека:

Jos. v. Török, Budapest, Königsg.

526 5—12

ШТАМПАРИЈА

деоничарског друштва „Браника“ у Новом Саду

Грчко-школска улица бр. 11., у кући г. дра Мих. Полита

препоручује се п. н. публици како из места тако и са стране за израду сваковрсних штампарских послова, као: **деоница, диплома, позива на беседе и забаве, разних трговачких тисканица, дела, брошира, часописа, заручница, посетница, јеловника, посмртних објава** и т. д.

Нарочито се препоручујемо сл. новчаним заводима за израду

пословних књига

сваке врсте — које наша штампарија **много јефтиније** може да изради, а тако исто чисто и укусно као растриране књиге, — даље **биланција** и свих потребних тисканица.

Славним црквено-школским општинама препоручујемо се за израду домовних, крштених и посмртних протокола, годишњих прорачуна и т. д.

Наша новооснована штампарија снабдевена је са најбољим брзотисцима, најмодернијим орнаментима и украсима, стога смо у стању сваку поруџбину у духу данашње најмодерније технике извести.

Цена умерена, израда солидна и чиста.

По жељи наших пошт. поручиоца, израђујемо нарочито св.-савске позивнице и остале поруџбе и са основом (Tondruck) прецизно и чисто.

8— 555

С поштовањем

Штампарија деоничарског друштва „Браника“.

По високој кр. земаљској влади проглашена лековитом водом рудницом

чиста алкаличко-муриатичка

апатовачка киселица

није само најбоље и најздравије

столно пиће,

већ је и најкориснија и најгласовитија

лековита вода

која је од првих лечничких ауторитета препоручена и делује ненадкриљиво код болести **желудца, плућа, гркљана**, разних **катара, астме, мехура, каменица, хемороида** (златне жиле), **натеклих и зрнатих јетара, жгаравице** и разних **женских болести.**

Одликована са 13 златних и сребрних колајна.

„Управитељство врела Апатовачке киселице“

ЗАГРЕБ, ИЛИЦА бр. 17. 101 64—100

Добива се у свим лекарнама, трговинама мирођија, рестаурацијама и гостионама.

НОВО!! **ОБАДВА СУ ДЕЛА ГОТОВА** НОВО!!

МАЂАРСКО-СРПСКИ и СРПСКО-МАЂАРСКИ

РЕЧНИК ЗА ЏЕП

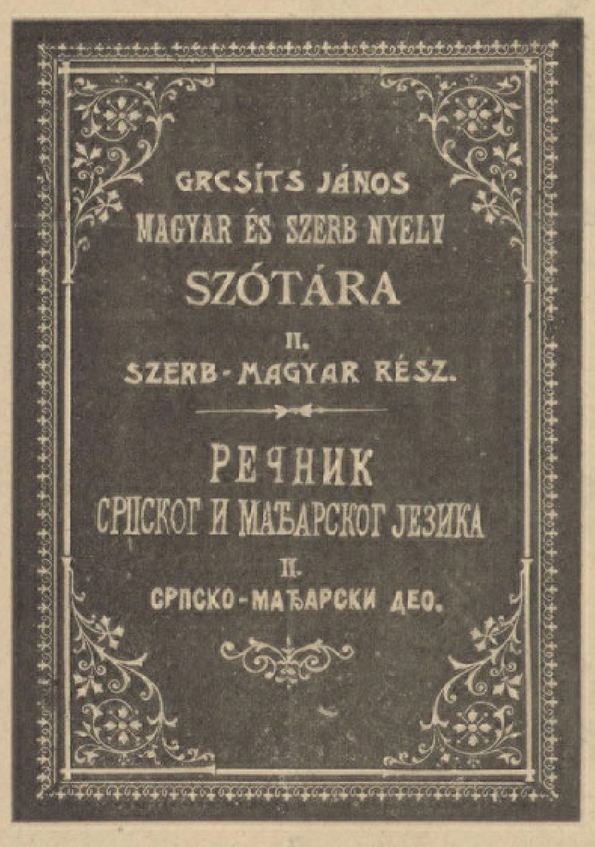

за школу и приватну потребу приредио

проф. **Јован Грчић.**

Становницима Угарске потребно је да науче језик са којим се у њој званичи, управља и суди. Учење мађарског језика олакшаће многима овај речник, јер је у њему побележено све оно, што је потребно за живот и саобраћај. А купити га може и онај којем средства не допуштају да дођу до великих и скупих речника. — Овај речник разделили смо у два дела. I-ви део је **мађарско**-српски, а II-ги део је **српско**-мађарски. Сваки је укоричен у лепе укусне корице а **формат је прикладан за џеп** (сваки део има 500 страница).

Цена је I. делу ф. 1·50 или 3 круне.

Цена је II. делу ф. 1·50 или 3 круне.

Препродавци добијају уобичајени рабат. Ко нам пак пошаље новац у напред, добиће речнике о нашем трошку. Ради боље сигурности, да се на пошти не изгуби нека пошаље још 25 потура, па ћемо га рекомандо послати.

Ко узме од ових речника два примерка добиће трећи бесплатно.

Нови Сад, октобра 1904.

Српска књижара и штампарија

Браће М. Поповића

у Новом Саду.

567 3—6

Нека су препоручени још и ново изашли речници: Анђелковић, Руско-српски речник К 10. — Стевовић, француско-српски и српско-француски речник сваки део К 4·50.

У Београду

изишла је из штампе књига:

Потпун слом наше националне политике

од

Стевана Ј. Радосављевића Бдина

у

Новоме Саду

може се добити искључиво у књижари

Арсе Пајевића. 14 7—10

Цена 50 потура.

Онима, који пате од живчане болести

препоручује се, да се упознају са начином лечења, који је заведен већ од 20 година, а препоручен је од професора, практичних лекара и све више се употребљава у публици; састоји се пак само у пранву с поља, нешкодљив је, јефтин и за чудо добро дејствује.

Ваља искати у 26. изданју изашлу брошуру Романа Вајсмана:

„О живчаним болестима и Кашаљ“,

коју бесплатно разашиље апотекар

ЕМИЛ ПАИН У БЕЛОЈ ЦРКВИ.

29 1—3

Кашаљ!

Ко од њега пати, нека употребљује једино опробане, бол ублажавајуће и укусне

Кајзерове

Карамелне за прса.

2740 болесничких одоставе-рених сведоџаба потврђују **сигурач успех.**

Пакет по 20 и 40 пот. Само је прави са заштитном марком „Три Јеле“.

Стоваришта код:

Љ. Стефановића Сина, Д. Коде насл. Ђуле Винкле у Н. Саду и **Омера Попова у Карлову.**

488 10—24

ПРАВЕ СРЕМСКЕ ШЉИВОВИЦЕ,

гарантирано чисте, у свакој количини и јачини, овогодишње, може се добити код потписанога.

Такође разашиљем и у флашама шљивовицу, паковану у свакој количини и величини и демијонима било поштанским или железничким пошиљкама.

Пошто путнике не држим, то с тога свакоме на захтевање шаљем мустре бадава.

Душан Тодорић,

пециво сремске шљивовице

525 26—30 *Стара-Пазова (Срем).*

ОБЈАВА.

Потписаној је управи част известити штоване заједничаре, да ће се одржати

у недељу 12. фебруара (30. јануара) 1905.

тачно у 3 сата по подне у заводским просторијама

XXXIII. РЕДОВНА ГЛАВНА СКУПШТИНА

са овим дневним редом:

1.) Избор тројице чланова за оверовљење скупштинског записника.
2.) Избор тројице скрутатора.
3.) Читање годишњег извештаја о раду друштвеном и већање о њему.
4.) Читање извештаја одбора за надзор о годишњим рачунима, о предлогу за поделу постигнутог добитка и давање опроснице (апсолуторије) управи и управљајућем одбору.
5.) Избор управитеља и заменика му на 3 године.
6.) Избор тројице чланова управног одбора на 3 године.
7.) Избор одбора за надзор, састојећег се из тројице чланова и једног заменика.
8.) Предлози.

У П Р А В А

прве панчевачке заједнице за вађевину као задруге.

Примедба: Сваком заједничару издаће управа на захтев му, најмање 2 дана пре скупштине улазницу.

ЗАКЉУЧНИ РАЧУНИ

прве панчевачке заједнице за вађевину као задруге

ЗА 1904., А ПОСЛОВНУ XXXIII. ГОДИНУ.

Дугује — **РАЧУН ИЗРАВНАЊА.** — **Потражује**

АКТИВА	круна	п.	ПАСИВА	круна	п.
Благајница	60965	19	Имање V. кола	221964	24
Менице обичне и реалног кредита	1525760	98	Резервни фонд	100698	—
Вађевине на заједнич. књижице V. кола	31134	—	Специјални резервни фонд	25102	—
Вађевине на ствари од вредности	5533	—	Улози	1575197	—
Зајмови на непокретности	38961	10	Менице у реесконту 81280·—	81280	—
Папири од вредности	315282	50	Повериоци	10353	52
Наши реалитети	38073	28	Транзиторне поште и камате	7220	72
Дужници:			Чист добитак	37811	95
у текућем рачуну 40393·18					
Наша потраживања:					
код новчаних завода 1661·20	42054	38			
Инвентар	1863	—			
	2059627	43		2059627	43

Дугује — **РАЧУН ГУБИТКА И ДОБИТКА.** — **Потражује**

РАСХОД	круна	п.	ПРИХОД	круна	п.
Плате	8800	05	Пренос добитка из године 1903.	3000	—
Станарина	1440	—	Разне камате	100101	53
Камата од улога и реесконтованих меница	59869	42	Камата од пореза ослобођених ефеката	12386	39
Порез	5933	96	Кирија од наших реалитета	2057	90
Пристојба на камате од улога	5902	03	Разни приходи	5921	92
Трошкови	3013	85	Курсуалне разлике на ефектима	200	—
Разни отписи	500	98			
Курсуалне разлике на ефектима	395	50			
Чист добитак	3781	95			
	123667	74		123667	74

Панчево, 31. децембра 1904.

Прва панчевачка заједница за вађевину као задруга.

За управу: Каменко Ј. Јовановић, с. р. управитељ.

За књиговодство: С. Вуков, с. р.

Са инвентаром, главним и споредним књигама сравњено и у реду нађено.

Панчево, 17. јануара 1905.

28 1—2

ОДБОР ЗА НАДЗОР:

Јован Стојшић, с. р. **Др. Пав. Марјановић,** с. р. **Мита Стефановић,** с. р.

Власник и издавалац: Деоничарско друштво „Браник“. Штампарија деоничарског друштва „Браника“.